

Natuurontwikkelingsproject Tussenwater, Tynaarlo

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

25 mei 2009 / rapportnummer 2233-33

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Verskillende partijen (de provincie Drenthe, Stichting het Drentse Landschap, Waterbedrijf Groningen, Waterschap Hunze en Aa's en gemeente Tynaarlo) willen gezamenlijk het gebied Tusschenwater inrichten als natuurontwikkelingsgebied en waterbergingsgebied, met behoud en versterking van de functie als drinkwaterwingebied (dit is een randvoorwaarde). Hiertoe zijn in de afgelopen jaren al diverse studies uitgevoerd en is een gebiedsproces doorlopen. Om het inrichtingsplan uit te voeren is een bestemmingsplanwijziging nodig. Voor besluitvorming over het bestemmingsplan (door de gemeente Tynaarlo) wordt een procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Het milieueffectrapport (MER) dient tevens als milieu-informatie voor een eventueel (door de provincie Drenthe) te verlenen vergunning voor een wijziging in de hoeveelheid te onttrekken grondwater. Het betreft zowel een plan als een besluit-MER.¹

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten om het milieubelang in de besluitvorming mee te kunnen wegen:

- Een beschrijving van de probleem- en doelstellingen, de maatregelen die genomen worden om deze te behalen en de alternatieven die uit verschillende combinaties van doelen en maatregelen voortkomen;
- Een beschrijving van de effecten van de alternatieven en een vergelijking op doelbereik, zowel op de korte als lange termijn;
- Een duidelijke en volledige samenvatting.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Procedure

Uit de startnotitie blijkt dat het project een lange voorgeschiedenis kent en dat er veel partijen bij betrokken zijn, met ieder hun eigen beoogde doelstellingen. De Commissie constateert dat sommige doelstellingen mogelijk moeilijk verenigbaar of zelfs tegenstrijdig kunnen uitwerken. Zo kan het hoge ambitieniveau² voor natuur dat voor het plangebied is geformuleerd conflicteren met doelen die in het kader van de natuurontwikkeling van het Zuidlaardermeer worden gehanteerd. De vraag is dan of het gebied (deels) als zuiveringsfilter moet worden ingericht ten behoeve van de waterkwaliteit van het Zuidlaardermeer, of dat het gebied juist zelf als hoogwaardige natuur moet worden ingericht.

¹ Technische details omtrent de procedure en de samenstelling van de werkgroep: zie Bijlage 1 van dit advies.

² B3 uit het Handboek Robuuste Verbindingen

De m.e.r.-procedure kan in dit proces dienen om de bandbreedte aan oplossingsrichtingen te verkennen en te relateren aan de verschillende doelstellingen. Op deze wijze kan worden gezocht naar een optimale oplossing (voorkeursalternatief) die zoveel mogelijk tegemoet komt aan de afzonderlijke doelen.

De Commissie adviseert daarom in de m.e.r als volgt te werk te gaan:

- Formuleer in het MER de doelstellingen vanuit de verschillende belangen, om vervolgens een onderscheid aan te brengen in hoofd- en nevendoelelstellingen. Mogelijk komt men hierbij tot een andere rangorde dan in de startnotitie staat aangegeven;
- Analyseer wat op dit moment de realisatie van de doelstellingen in de weg staat en welke factoren juist in het voordeel zijn van de verschillende doelstellingen (probleemanalyse). Voer deze analyse zowel voor de korte als de lange termijn uit en maak hierin ook inzichtelijk welke randvoorwaarden functies in de omgeving van het plangebied aan oplossingsrichtingen stellen³;
- Aan de hand van de doelstellingen, gesignaleerde problemen en randvoorwaarden kunnen de verschillende alternatieven worden afgebakend;
- Door zowel de milieueffecten als het doelbereik van de alternatieven in beeld te brengen (veel van de inhoudelijke informatie hiervoor is al aanwezig) wordt inzichtelijk welke keuzes er voorliggen en is een transparante besluitvorming op grond van objectieve informatie mogelijk.

2.2 Achtergrond, probleemstelling en doel

In de startnotitie worden de achtergrond en voorgeschiedenis van het project uiteengezet. Neem deze over in het MER en geef aan welke partijen welke belangen en ambities hebben.

Bij de beschrijving van de doelstellingen (par. 2.2 in de startnotitie) is het onderscheid tussen doelen enerzijds en maatregelen om deze doelen te bereiken (oplossingsrichtingen) niet altijd expliciet. Ook is niet geheel duidelijk wat hoofd- en nevendoelelstellingen zijn.⁴

De Commissie adviseert in het MER de doelstelling(en) duidelijk te formuleren. Het is wenselijk de doelen zo te beschrijven dat ze in twee stadia in het planvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- Bij het afbakenen van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- Bij het rangschikken van alternatieven op doelbereik.

De Commissie adviseert in het MER aan te geven wat het minimaal te behalen niveau van doelbereik is en wat daar als ambitie nog aan kan worden toegevoegd (minimumniveau/ambitieniveau). Door aldus de bandbreedte aan op-

³ In zinswijze 4 van Landbouwvereniging Zuidlaren en 8 van de LTO Noord wordt ingegaan op randvoorwaarden vanuit de landbouw.

⁴ Zo wordt 'verbetering van de waterkwaliteit van het Zuidlaardermeer' als nevendoelelstelling getypeerd. Tijdens het locatiebezoek van de Commissie bleek deze doelstelling echter zeer bepalend te zijn bij de keuze voor het te realiseren natuurdoeltype. Daarmee moet hij mogelijk eerder beschouwd worden als hoofddoelelstelling of randvoorwaarde.

lossingsrichtingen (alternatieven) inzichtelijk te maken wordt inzichtelijk welke afwegingen en keuzes gemaakt moeten worden.

Beschrijf daarnaast in het MER het toetsingskader voor de doelstelling(en) zodat blijkt op basis van welke criteria en parameters de alternatieven aan de doelstelling(en) worden getoetst.

Natuurdoelstellingen

Zoals uit de voorstudies blijkt, kent het plangebied twee belangrijke belemmeringen voor de gewenste natuurontwikkeling:

- de hoge actuele bemestingsgraad/fosfaatvoorraad;
- de beïnvloeding van de hydrologie van het plangebied door de bestaande grondwaterwinning. Herstel van het kwelsysteem is hierdoor onmogelijk. (IJzerrijk) kwelwater legt in de bodem aanwezig fosfaat vast. Zowel vanwege de water- als vanwege de fosfaathuishouding zou het kwelsysteem dan ook cruciaal zijn voor herstel van de oorspronkelijke beekdalnatuur.

Beschrijf in het MER welke natuurdoeltypen onder deze omstandigheden haalbaar zijn (mede afhankelijk van de te nemen bron- en beheersmaatregelen) en worden nagestreefd (minimumniveau en ambitieniveau), aan de hand van de doeltypen zoals die in het Handboek Natuurdoeltypen⁵ worden beschreven. Geef tevens aan op welke termijn deze gerealiseerd moeten zijn.

Waterhuishoudingsdoelstellingen

Beschrijf welke waterhuishouding (kwantitatief en kwalitatief) wordt nagestreefd. Ga hierbij in op:

- het beoogde watersysteem (open water, moeras (rietland/ zeggenmoeras/ moerasbos), geïnundeerd grasland of combinaties hiervan), de grondwaterstanden;
- het oppervlaktewaterpeil en de fluctuatie daarin;
- de beoogde waterkwaliteit;
- in- en uitlaat van berging van water;
- (lokale) kwel.

Geef aan met welke maatregelen het gebied uit oogpunt van de gewenste natuurontwikkeling het best kan worden vernat. Beschrijf de strategieën die kunnen worden gevolgd om vermesting en fosfaatgehalten terug te dringen.

Overige doelstellingen

Uit de startnotitie blijkt niet welk cultuurhistorisch referentiebeeld is gekozen. Bij hermeandering van beken wordt impliciet het concept van natuurlijke sedimentatie- en erosieprocessen verondersteld. Meandering in laaglandbeken hangt echter vaak samen met antropogene factoren.⁶ Daarom beveelt de Commissie aan bij de ontwikkeling van alternatieven meerdere relevante referenties te beschouwen en daartoe zo nodig nader historisch onderzoek te verrichten. Geef op basis hiervan in het MER aan naar welk landschapsbeeld er voor het gehele gebied gestreefd wordt.

⁵ D. Bal et al., 2001: Handboek Natuurdoeltypen, Wageningen: Expertisecentrum LNV (2e dr.)

⁶ Zoals bijvoorbeeld gebruik van vloeiveiden. Uit de structuren op historische kaarten valt af te leiden dat in de negentiende eeuw het plangebied mogelijk als vloeiveide is gebruikt als. Dit zou een geschikt referentiebeeld kunnen zijn voor de inrichting van de waterberging, die ook de cultuurhistorische waarde van het gebied kan versterken.

2.3 Beleidskader

De verschillende doelstellingen, en met name hun hiërarchische ordening, hangen sterk samen met het beleidskader. In de startnotitie wordt een aanzet gegeven voor een beschrijving van het beleidskader. Neem deze over in het MER en geef aan welke doelen enerzijds en randvoorwaarden voor het project anderzijds uit het beleidskader voortkomen. Ga, naast het in de startnotitie genoemde beleidskader, in op de doelen en maatregelen voor de Hunze, het Zuidlaardermeer en de drinkwaterwinning De Groeve die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn water en die opgenomen worden in het nieuwe provinciaal omgevingsplan en het waterbeheersplan van Waterschap Hunze en Aa.

2.4 Te nemen besluit(en)

In de startnotitie staat duidelijk weergegeven welke besluiten voor het project nodig zijn en door wie deze genomen worden. Nog niet duidelijk is of het MER ook een rol speelt bij besluitvorming over een nieuwe vergunning voor grondwater (ten behoeve van drinkwaterbereiding). Neem de opsomming over in het MER en geef aan of hierin nog wijzigingen optreden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft herinrichting van het gebied Tussenwater tot waterbergingsgebied en robuuste verbindingszone, met versterking van de functies natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie, en behoud van de functie drinkwaterwinning. Hiertoe wordt onder meer beoogd oude meanders van de Hunze weer aan te takken en de toplaag van delen van het gebied af te graven.

3.2 Alternatieven

In par. 3.3 van de startnotitie wordt gesteld dat er weinig ruimte is voor inrichtingsalternatieven. Ten aanzien van te onderzoeken alternatieven worden de volgende elementen genoemd:

- meer of minder afgraven;
- een ander waterpeil dan het Zuidlaardermeer;
- situering en vormgeving van aan te leggen kades langs de Hunze;
- behoud van openheid of toelaten van bosopslag;
- herstel of benadrukken van cultuurhistorische elementen;
- meer of minder recreatie toestaan;
- verplaatsen van de waterwinningsputten.

De Commissie adviseert van deze elementen allereerst aan te geven met welke doelstelling(en) ze samenhangen. Door ze te relateren aan het minimale- en het maximale ambitieniveau (zie par. 2.2 van dit advies) wordt inzichtelijk welke bandbreedte aan alternatieven en oplossingsrichtingen mogelijk is. Werk de alternatieven in het MER op gelijkwaardige wijze uit, voor zover dit relevant is voor het voorspellen van de milieueffecten.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Omdat er sprake is van mogelijk conflicterende doelstellingen kan het mma in deze m.e.r. gebruikt worden om een zware nadruk op de milieuthema's water en natuur te leggen. Dit maakt vergelijking mogelijk met een alternatief dat de verschillende doelstellingen zoveel mogelijk recht doet (dit kan dan het voorkeursalternatief zijn.) De Commissie adviseert daarom in het mma de nadruk te leggen op:

- een optimale en robuuste natuurontwikkeling;
- robuuste waterhuishouding;
- optimale verbetering van de waterkwaliteit.

3.4 Referentie

Beschrijf in het MER de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Met 'autonome ontwikkeling' wordt bedoeld: de ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Met het studiegebied wordt bedoeld: het totale gebied waar ontwikkelingen plaatsvinden, die het projectgebied Tussenwater kunnen beïnvloeden, en andersom, het totale gebied, dat door de voorgenomen herinrichting beïnvloed (kan) worden.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Bodem en water

Algemeen

Beschrijf de huidige en toekomstige situatie van het grond- en oppervlaktewatersysteem. Ga zowel in op het grote als het lokale hydrologische systeem. Ga daarbij in op:

- de geo(morfo)logie en de samenstelling van de bodem; aanwezigheid, verspreiding en betekenis van slecht doorlatende lagen; hoogteligging en microreliëf;
- de geohydrologie; relevante grondwaterstromen, kwel, infiltratie, verdroging, zowel in de huidige als in de historische situatie;
- de stijghoogtes van diep grondwater en freatische grondwaterstanden;
- de oppervlaktewaterpeilen en de fluctuaties daarin;
- de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, met name de fosfaat- en stikstofgehaltes/huishouding;
- de afvoercharacteristiek van de Hunze en Leiding 2, inclusief de vrachten fosfaat en stikstof;

- effecten van de bestaande landbouw in de omgeving op waterkwaliteit en -kwantiteit in het plangebied, alsmede de effecten van maatregelen vanuit het project op de landbouw in de omgeving.

Waterkwantiteit

Geef voor de verschillende inrichtingsalternatieven aan:

- hoeveel open water, moeras en grasland wordt voorzien;
- welke verschillende functies deze elementen hebben;
- wat de beoogde diepte van de nieuwe Hunzeloop en inundatiegebieden is;
- vanwaar inundatiewater wordt aan- en afgevoerd, wat de frequentie en duur van inundatie is;
- wat het effect is van maatregelen op de geohydrologie (grondwatersysteem, kwel en infiltratie) in het studiegebied;⁷
- welke mitigerende maatregelen worden genomen voor ongewenste vernatting in de omgeving van het plangebied;
- in welke mate de waterberging Tusschenwater bijdraagt aan wateroverlastproblematiek benedenstrooms (mate van doelbereik).

Waterkwaliteit

Maak een vergelijking van de alternatieven op doelbereik met betrekking tot de ecologische en chemische kwaliteitsdoelen voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn water. Geef aan welke knelpunten er kunnen ontstaan tussen:

- de verschillende beoogde natuurdoelen onderling;
- de natuurdoelen en de bestaande landbouw in het studiegebied.

Geef aan in hoeverre verbetering van de waterkwaliteit van de Hunze en Leiding 2 bepalend is voor de (zwem)waterkwaliteit van het Zuidlaardermeer. Geef aan hoe een verbetering van deze waterkwaliteit kan worden gerealiseerd en een eventuele verslechtering van de kwaliteit kan worden voorkomen.

Beschrijf de effecten van de ecologisch relevante chemische wisselwerking tussen water- en bodemlichaam bij inundatie. Ga daarbij in op uitspoelen van stikstof en fosfaat naar het oppervlaktewater en de periode waarover dit effect zich zal voordoen.

Bodem

Presenteer in het MER een beschrijving van de bestaande bodemopbouw in het plangebied en geef aan in hoeverre de bodemprofielen nog intact zijn. Geef aan of er verontreinigingen van de bodem in het plangebied bekend zijn en hoe hiermee wordt omgegaan. Ga ook in op fosfaatgehalten en presenteer deze op kaart. Geef aan welke hoeveelheden grond vrijkomen bij de verschillende alternatieven voor het afgraven, en geef aan wat hiermee gebeurt. Presenteer in het MER de grondbalans.

4.2 Natuur

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. De Commissie vindt het belangrijk dat, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. Het is belangrijk on-

⁷ Zie ook de zienswijzen van de Landbouwvereniging Zuidlaren en LTO Noord.

derscheid te maken tussen effecten op bestaande natuur en natuur die men met beheer- en inrichtingsmaatregelen beoogt te ontwikkelen.

Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten in de huidige situatie aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur is. Ga daarna in op de effecten van de voorgenomen maatregelen op de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke natuurwaarden aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen⁸ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming⁹

Het project dient ter versterking / realisatie van de EHS. Daarnaast kan het gevolgen hebben voor de Natura 2000-gebieden Zuidlaardermeer en Drentse Aa. Behalve positieve gevolgen (met name voor de grondwaterafhankelijke soorten en habitats), is er een kans op negatieve gevolgen voor soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd (bijvoorbeeld ganzensoorten en/of de plantensoort Noordse zegge). Maak in de effectbeschrijving een onderscheid tussen de aanlegfase en de beheersfase.

Geef in het MER de begrenzingen van de verschillende beschermde natuurgebieden aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied, en geef aan op welke afstand de gebieden van het plangebied liggen.

Beschrijf voor wat betreft de functie als EHS:

- de 'wezenlijke kenmerken en waarden' van het gebied;
- de samenhang met EHS buiten het plangebied;
- de huidige natuurwaarden;
- een beschrijving en kaart van de gewenste natuurdoeltypen volgens het Handboek Natuurdoeltypen;
- de noodzakelijke abiotische condities voor deze natuurdoeltypen (bodemgesteldheid, voedselrijkdom, waterhuishouding);
- de noodzakelijke maatregelen om deze natuurdoelen te behalen;
- mogelijke maatregelen en fasering in plaats en tijd om (negatieve) gevolgen van aanleg te minimaliseren;
- het noodzakelijke beheer na voltooiing en of dit mogelijk conflicterend is met de te bereiken doelen;
- de mate waarin de alternatieven aan de gestelde doelen voldoen.

Geef voor de Natura 2000-gebieden:

- de instandhoudingsdoelstellingen¹⁰ voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de landelijke staat van instandhouding¹¹ en de huidige relatieve betekenis van dit gebied voor de verschillende soorten en habitats.

⁸ Zoals vernietiging van leefgebied (door bijvoorbeeld ruimtebeslag), verstoring (door bijvoorbeeld licht en geluid), verdroging of vernatting (door verandering van de waterhuishouding), versnippering (door doorsnijdingen of barrièrewerking) en vermesting en verzuring (door bijvoorbeeld deposities van stikstof).

⁹ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de Natuurbeschermingswet 1998 en de specifieke gebiedsbescherming.

¹⁰ Voor de Vogelrichtlijngebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen, te vinden in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden. Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden aan te wijzen: de Habitatrictlijngebieden worden daarmee aangewezen en de Vogelrichtlijngebieden worden opnieuw aangewezen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. Beschrijf in het MER, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden en, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten.

Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk, dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor het/de Natura 2000-gebied(en), geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.¹² Onderzoek in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.¹³ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁴ met succes wordt doorlopen.¹⁵

Soortenbescherming¹⁶

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.¹⁷ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹⁸ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Landschap

Geef in het MER een beschrijving van de huidige (verkavelings)structuren en het (micro)reliëf. Presenteer deze ook met een visualisatie op kaart. Beschrijf welke beperkingen, randvoorwaarden of kansen de landschappelijke kenmerken van het gebied voor het project opleveren.

Beschrijf de impact van de verschillende alternatieven op het landschap. Met name de keuze om te sturen op moeras, moerasbos (ten behoeve van de bever) of juist graslandontwikkeling in het gebied heeft een grote invloed op de beleving van het landschap. Ook de afwerking van pompputten voor waterwinning aan het maaiveld is bepalend.¹⁹ Geef daarom een visualisatie van de toekomstige inrichting in de verschillende alternatieven.

4.4 Cultuurhistorie

In de startnotitie wordt een algemene karakterisering gegeven van de cultuurhistorie van het plan- en studiegebied. Maak deze in het MER meer gedetailleerd, met name met betrekking tot de aan te takken oude Hunzelo(o)p(en).

¹¹ Zie de profielendocumenten van LNV.

¹² Art. 19f Natuurbeschermingswet 1998.

¹³ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹⁴ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁵ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁶ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁷ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

¹⁸ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

¹⁹ Zie ook zienswijze 1 van de Milieufederatie Drenthe.

Geef aan uit welke periode deze dateren en of ze een natuurlijke of een gegraven oorsprong hebben.

Geef in het MER een overzicht van de cultuurhistorische (waaronder archeologische) waarden in het plangebied. Geef aan in hoeverre er nog kenmerken en structuren van het oude bevoeiingssysteem aanwezig zijn.

Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient (door veldonderzoek) te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn.²⁰ Geef in het MER duidelijk aan wat het effect van de verschillende alternatieven/varianten is op aanwezige cultuurhistorische waarden.

4.5 Verkeer en verkeersgerelateerde effecten

Afhankelijk van de hoeveelheid af te voeren grond en de locatie waar de grond naartoe wordt afgevoerd kan de hiermee samenhangende hoeveelheid verkeersbewegingen relevant zijn. Beschrijf in het MER de bestemming van de grond en de hoeveelheid vrachtverkeer die het grondtransport in de verschillende alternatieven vereist. Ga hierbij in op de fasering van de ingrepen en wat dit betekent voor de verkeerstoename per tijdseenheid. Beschrijf de gevolgen van de verkeerstoename voor geluid en luchtkwaliteit op de relevante wegen.²¹

5. OVERIGE ASPECTEN

5.1 Vergelijking van alternatieven

Presenteer in het MER de verschillende combinaties van maatregelen, met hun doelbereik en effecten, op overzichtelijke wijze.

5.2 Leemten in milieu-informatie

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is. In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor de te nemen besluiten.

5.3 Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvul-

²⁰ Hiertoe dienen voor het MER de onderzoeksstappen 'bureauonderzoek', 'inventariserend veldonderzoek karterende fase' en 'inventariserend veldonderzoek waarderende fase' te worden doorlopen, voor zover de resultaten van de voorafgaande onderzoeksstap hier aanleiding toe geven.

²¹ Voor geluid wordt dit relevant geacht vanaf een toe- of afname van 1 dB. 1 dB komt bij drukke wegen ongeveer overeen met een verkeerstoename van 30% en een afname van 20% ten opzichte van de referentiesituatie.

lende mitigerende maatregelen te treffen. De Commissie adviseert, in verband met een eventuele gefaseerde aanpak, in het MER al een aanzet te geven voor een monitoringsplan. Hierin kan de effectiviteit van maatregelen worden beoordeeld, zodat deze ervaringen betrokken kunnen worden bij latere fases.

5.4 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en belanghebbenden. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. In de samenvatting moet in ieder geval een duidelijke beschrijving van de alternatieven en een toetsing op doelbereik van de alternatieven aan de orde komen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Waterschap Hunze en Aa's

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Tynaarlo (coördinerend) en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe

Besluit: Wijziging van het bestemmingsplan door gemeente Tynaarlo, mogelijk tevens wijziging van de vergunning voor grondwateronttrekking door de provincie Drenthe.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C9, D15.2

Activiteit: Inrichting van het gebied Tusschenwater als natuurontwikkelingsgebied en waterbergingsgebied, met behoud en versterking van de functie als drinkwaterwingebied.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Grontmij, 2008: Nutriëntenverwijdering in moerassen langs de Hunze: Onderzoeksresultaten en aanbevelingen voor plan Tusschenwater, i.o.v. provincie Drenthe;
- Royal Haskoning, 2007: Projectplan natuurontwikkeling Tusschenwater en uitwerking Fase 1, i.o.v. provincie Drenthe, Stichting Het Drentse Landschap, Waterschap Groningen, Waterbedrijf Groningen, Waterschap Hunze en Aa's, gemeente Tynaarlo;
- Royal Haskoning, 2008: Hydrologisch onderzoek natuurontwikkelingsplan Tusschenwater, i.o.v. provincie Drenthe.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant, Dagblad van het Noorden en de Oostermoer/Noordenveld van: 1 april 2009

advies aanvraag: 2 maart 2009

ter inzage legging: 3 april 2009 tot en met 15 mei 2009

richtlijnenadvies: 25 mei 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.A. Driessen

dr. F.H. Everts

drs. G. Korf (secretaris)

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

dr. ir. L.T. Runia

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Milieufederatie Drenthe, Assen
2. VROM-Inspectie Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Groningen
3. Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Amersfoort
4. Landbouwvereniging Zuidlaren, Zuidlaren
5. E. Geertsema, De Groeve
6. G. Nagel-Frensen, Zuidlaren
7. M. van Opstal, Zuidlaarderveen
8. Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Drachten

Verslag informatieavond van 20 april 2009

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Natuurontwikkelingsproject Tusschenwater, Tynaarlo**

Verschillende partijen willen gezamenlijk het gebied Tusschenwater inrichten als natuurontwikkelingsgebied en waterbergingsgebied. Daarbij moet de drinkwaterwinning in het gebied kunnen doorgaan. Om het inrichtingsplan uit te voeren is een bestemmingsplanwijziging nodig. Voor besluitvorming over het bestemmingsplan (door de gemeente Tynaarlo) wordt een procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Het milieueffectrapport (MER) dient ook als milieu-informatie voor een eventueel (door de provincie Drenthe) te verlenen vergunning voor een wijziging in de hoeveelheid te onttrekken grondwater.

ISBN: 978-90-421-2722-7